

รายละเอียดมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา (มคอ. ๓)

รายวิชา ๐๐๐ ๓๕๖ ธรรมะภาคปฏิบัติ ๖

ชื่อสถาบันอุดมศึกษา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขต/คณะ/ภาควิชา	วิทยาเขตหนองคาย/คณะสังคมศาสตร์

หมวดที่ ๑ ข้อมูลโดยทั่วไป

๑. รหัสและชื่อรายวิชา	๐๐๐ ๓๕๖ ธรรมะภาคปฏิบัติ ๖ (Buddhist Meditation VI)
๒. จำนวนหน่วยกิต	๑ หน่วยกิต (๑-๒-๔)
๓. หลักสูตรและประเภทของรายวิชา	รัฐศาสตรบัณฑิต หมวดวิชาเฉพาะด้าน กลุ่มวิชาวิปัสสนาธุระ
๔. อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอน	อาจารย์ประจำวิชา พระเดชขจร ขนติธโร
๕. ภาคการศึกษา / ชั้นปีที่เรียน	ภาคการศึกษาที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ / ชั้นปีที่ ๓
๖. รายวิชาที่ต้องเรียนมาก่อน (Pre-requisite) (ถ้ามี)	ธรรมะภาคปฏิบัติ ๕ (รหัส ๐๐๐ ๓๕๕)
๗. รายวิชาที่ต้องเรียนพร้อมกัน (Co-requisites) (ถ้ามี)	ไม่มี
๘. สถานที่เรียน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
๙. วันที่จัดทำหรือปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาครั้งล่าสุด	๑ ตุลาคม ๒๕๖๐

หมวดที่ ๒ จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

๑. จุดมุ่งหมายของรายวิชา	เพื่อให้บัณฑิตเรียนรู้หลักการและวิธีการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในพระสูตรที่เชื่อมโยงกับมหาสติปัฏฐานสูตร เช่น อปณณกสูตร สติสูตร อากาการบรรลุมรรคผลและคุณธรรมของพระอริยบุคคล และฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานโดยการเดินจงกรม ๖ ระยะเวลา นั่งกำหนด ๖ ระยะเวลา ส่งและสอบอารมณ์
วัตถุประสงค์	ก. วัตถุประสงค์การเรียนรู้ ๑. เพื่อให้รู้หลักการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในพระสูตรที่เชื่อมโยงกับมหาสติปัฏฐานสูตร ๒. เพื่อให้ได้มีโอกาสฝึกการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน

<p>๓. เพื่อให้นำผลของการปฏิบัติไปใช้ในการดำเนินชีวิต และเผยแผ่พระพุทธศาสนา</p> <p>ข. วัตถุประสงค์เชิงคุณธรรม</p> <p>๑. มีสภาพจิตใจที่เข้มแข็งขึ้น สามารถควบคุมตนเองได้ในทุกสถานการณ์</p> <p>๒. มีสภาพจิตใจที่เบิกบาน แจ่มใส</p> <p>๓. รู้จักบริหารจัดการกับตัวเองได้อย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์ รู้จักคิด รู้จักควบคุมตัวเอง ก้าวทันกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก</p> <p>๒. วัตถุประสงค์ในการการพัฒนา/ปรับปรุงรายวิชา</p> <p>๑. กำลังดำเนินการทำสื่อการเรียนการสอนโดย e-learning</p> <p>๒. ปรับปรุงเนื้อหาการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักฐานเชิงประจักษ์</p>

หมวดที่ ๓ ลักษณะและการดำเนินการ

<p>๑. คำอธิบายรายวิชา</p> <p>ศึกษาหลักการและวิธีการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในพระสูตรที่เชื่อมโยงกับมหาสติปัฏฐานสูตร เช่น อปินณกสูตร สติสูตร อากาการบรรลุผลและคุณธรรมของพระอริยบุคคล ฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานโดยการเดินจงกรม ๖ ระยะ นั่งกำหนด ๖ ระยะ ส่งและสอบอารมณ์</p>			
<p>๒. จำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อภาคการศึกษา</p>			
บรรยาย	สอนเสริม	การฝึกปฏิบัติ/งานภาคสนาม/การฝึกงาน	การศึกษาด้วยตนเอง
บรรยาย ๓๐ ชั่วโมงต่อภาคการศึกษา	สอนเสริมตามความต้องการของนิสิตเฉพาะราย	มีการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม	การศึกษาด้วยตนเอง ๖ ชั่วโมงต่อสัปดาห์
<p>๓. จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่อาจารย์ให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่นักศึกษาเป็นรายบุคคล</p> <ul style="list-style-type: none"> - อาจารย์ประจำรายวิชา ประกาศเวลาให้คำปรึกษาผ่านเว็บไซต์คณะพุทธศาสตร์ - อาจารย์จัดเวลาให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล หรือ รายกลุ่มตามความต้องการ ๑ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (เฉพาะรายที่ต้องการ) หรือ ติดต่อที่ Tel: ๐๘๑-๒๕๐๑๙๑๓, ๐๘๘-๑๐๕๐๖๑๗ ID Line; dphuthip, Facebook: เทรนจิต โดยพระเดชขจร 			

หมวดที่ ๔ การพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิต

<p>๑. คุณธรรม จริยธรรม</p> <p>๑.๑ คุณธรรม จริยธรรมที่ต้องพัฒนา</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ๑) มีศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ○ ๒) มีจิตสาธารณะ มีความเสียสละ มีวินัย ○ ๓) เคารพสิทธิ ศักดิ์ศรีของมนุษย์ และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
--

<ul style="list-style-type: none"> ● ๔) เห็นคุณค่าศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ○ ๕) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคมชาติ ศาสนาพระพุทธศาสนา
<p>๑.๒ วิธีการสอน</p> <ul style="list-style-type: none"> - บรรยาย ประเด็นธรรมะที่เกี่ยวข้องในการศึกษา วิชาธรรมะภาคปฏิบัติ พร้อมการฝึกปฏิบัติ ศึกษาวิธีการเดินจงกรม การนั่งสมาธิ - กำหนดให้นิสิตศึกษา ค้นคว้า ทำรายงาน
<p>๑.๓ วิธีการประเมินผล</p> <ul style="list-style-type: none"> - พฤติกรรมการเข้าเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตามขอบเขตที่ให้ และตรงเวลา - มีการอ้างอิงเอกสารที่ได้นำมาทำรายงาน อย่างถูกต้องและเหมาะสม - ประเมินผลการนำเสนอรายงานที่มอบหมาย - ประเมินผลการสอบ และการฝึกปฏิบัติกรรมฐาน
<p>๒ . ความรู้</p>
<p>๒.๑ ความรู้ที่ต้องได้รับ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ๑) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ ทฤษฎีและเนื้อหา ● ๒) ใช้ความรู้อธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีเหตุผล ○ ๓) มีความรู้ในศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานของชีวิต ○ ๔) มีความรอบรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทั้งของไทยและสากล ○ ๕) สามารถเข้าใจความก้าวหน้าของความรู้และงานวิจัยในปัจจุบัน
<p>๒.๒ วิธีการสอน</p> <p>บรรยาย อภิปราย การฝึกปฏิบัติ การนำเสนอรายงาน การวิเคราะห์กรณีศึกษา และมอบหมายให้ค้นคว้าหาบทความ ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยนำมาสรุปและนำเสนอ การศึกษาโดยใช้ปัญหา และโครงงาน Problem base learning and Student Center เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง</p>
<p>๒.๓ วิธีการประเมินผล</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทดสอบย่อย สอบกลางภาค สอบปลายภาค ด้วยข้อสอบที่เน้นการวัดหลักการและทฤษฎี - นำเสนอสรุปการอ่านจากการค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้อง - วิเคราะห์กรณีศึกษา
<p>๓ ทักษะทางปัญญา</p>
<p>๓.๑ ทักษะทางปัญญาที่ต้องพัฒนา</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ๑) สามารถสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ ทำความเข้าใจ นำไปประยุกต์ ● ๒) สามารถคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบมีเหตุผล อ้างอิงได้ ○ ๓) สามารถประยุกต์ความรู้ และทักษะเพื่อแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม
<p>๓.๒ วิธีการสอน</p> <ul style="list-style-type: none"> - มอบหมายให้นิสิตค้นคว้าข้อมูลแล้วนำเสนอผลการศึกษา - อภิปรายกลุ่ม - วิเคราะห์กรณีศึกษา - การสะท้อนแนวคิดจากการประพฤติ

<p>๓.๓ วิธีการประเมินผล</p> <ul style="list-style-type: none"> - สอบกลางภาคและปลายภาค โดยเน้นข้อสอบที่มีการวิเคราะห์สถานการณ์ หรือวิเคราะห์แนวคิดหลักกรรมที่เกี่ยวกับสันติภาพ - การนำเสนอการวิเคราะห์กรณีศึกษา
<p>๔. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ</p>
<p>๔.๑ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบที่ต้องพัฒนา</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ ๑ (มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม) ○ ๒ (เป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มทั้งในฐานะผู้นำและผู้ติดตาม) ● ๓ (มีมนุษยสัมพันธ์ และยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล) ● ๔ (มีความสามารถในการบริหารจัดการ)
<p>๔.๒ วิธีการสอน</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดกิจกรรมกลุ่มในการวิเคราะห์กรณีศึกษา - มอบหมายงานรายกลุ่ม และรายบุคคล - การนำเสนอรายงาน
<p>๔.๓ วิธีการประเมินผล</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประเมินตนเอง และเพื่อน ด้วยแบบฟอร์มที่กำหนด - รายงานที่นำเสนอ / พฤติกรรมการทำงานเป็นทีม - รายงานการศึกษาด้วยตนเอง (รายงานสรุปรวมยอดความรู้)
<p>๕. ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ</p> <p>๕.๑ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ต้องพัฒนา</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ๑) มีทักษะในการใช้ภาษาไทย เพื่อการสื่อสาร ○ ๒) มีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศ เพื่อการสื่อสาร ○ ๓) มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการสืบค้นฯ <p>๕.๒ วิธีการสอน</p> <ul style="list-style-type: none"> - อภิปราย - มอบหมายงานให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จาก website สื่อการสอน e-learning และทำรายงาน โดยเน้นการนำมาจากแหล่งอ้างอิง ที่มาของข้อมูลที่น่าเชื่อถือ - นำเสนอโดยใช้รูปแบบและเทคโนโลยีที่เหมาะสม <p>๕.๓ วิธีการประเมินผล</p> <ul style="list-style-type: none"> - การจัดทำรายงาน และนำเสนอด้วยสื่อเทคโนโลยี - การมีส่วนร่วมในการอภิปรายและวิธีการอภิปราย - รายงาน

หมวดที่ ๕ แผนการสอนและการประเมินผล

๑. แผนการสอน

ลำดับที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้ (ถ้ามี)	ผู้สอน
๑	เกริ่นศึกษาหลักการและวิธีการปฏิบัติ วิปัสสนากรรมฐานในพระสูตรที่ เชื่อมโยงกับมหาสติปัฏฐานสูตร	๓	บรรยาย อภิปราย ศึกษา ฝึกปฏิบัติวิปัสสนา กรรมฐานโดยการเดิน จงกรม ๖ ระยะ นั่งกำหนด ๖ ระยะ ส่งและสอบ อารมณ์	พระเดชขจร ขนติธโร
๒	บทที่ ๑ อปฺณณกสูตร (ธรรมะที่ไม่ผิด) ๑ ธรรมะที่ไม่ผิด ๕ ข้อ ๒ บุคคล ๔ ประเภท		บรรยาย อภิปราย ศึกษา ฝึกปฏิบัติวิปัสสนา กรรมฐานโดยการเดิน จงกรม ๖ ระยะ นั่งกำหนด ๖ ระยะ ส่งและสอบ อารมณ์	พระเดชขจร ขนติธโร
๓	บทที่ ๑ อปฺณณกสูตร (ต่อ) (ธรรมะที่ไม่ผิด) ๑ ธรรมะที่ไม่ผิด ๕ ข้อ ๒ บุคคล ๔ ประเภท		บรรยาย อภิปราย ศึกษา ฝึกปฏิบัติวิปัสสนา กรรมฐานโดยการเดิน จงกรม ๖ ระยะ นั่งกำหนด ๖ ระยะ ส่งและสอบ อารมณ์	พระเดชขจร ขนติธโร
๔	บทที่ ๑ อปฺณณกสูตร (ต่อ) (ธรรมะที่ไม่ผิด) ๑ ธรรมะที่ไม่ผิด ๕ ข้อ ๒ บุคคล ๔ ประเภท		บรรยาย อภิปราย ศึกษา ฝึกปฏิบัติวิปัสสนา กรรมฐานโดยการเดิน จงกรม ๖ ระยะ นั่งกำหนด ๖ ระยะ ส่งและสอบ อารมณ์	พระเดชขจร ขนติธโร
๕	บทที่ ๒ สติสูตร ๑. พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ มีความ เพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌา และโทมนัสในโลกได้ ๒. พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนา ทั้งหลาย ๓. พิจารณาเห็นจิตในจิต ๔. พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลาย อยู่ มีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและ โทมนัสในโลกได้	๓	บรรยาย อภิปราย ศึกษา ฝึกปฏิบัติวิปัสสนา กรรมฐานโดยการเดิน จงกรม ๖ ระยะ นั่งกำหนด ๖ ระยะ ส่งและสอบ อารมณ์	พระเดชขจร ขนติธโร

ลำดับที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวนชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้ (ถ้ามี)	ผู้สอน
๖	บทที่ ๒ สถิติสูตร (ต่อ) ๑. พิจารณาเห็นภายในกายอยู่ มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ ๒. พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลาย ๓. พิจารณาเห็นจิตในจิต ๔. พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายอยู่ มีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้		บรรยาย อภิปราย ศึกษาฝึกปฏิบัติวิปัสสนา กรรมฐานโดยการเดิน จงกรม ๖ ระยะ นั่งกำหนด ๖ ระยะ ส่งและสอบ อารมณ์	พระเดชขจร ขนติธโร
๗	บทที่ ๒ สถิติสูตร (ต่อ) ๑. พิจารณาเห็นภายในกายอยู่ มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ ๒. พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลาย ๓. พิจารณาเห็นจิตในจิต ๔. พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายอยู่ มีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้		บรรยาย อภิปราย ศึกษาฝึกปฏิบัติวิปัสสนา กรรมฐานโดยการเดิน จงกรม ๖ ระยะ นั่งกำหนด ๖ ระยะ ส่งและสอบ อารมณ์	พระเดชขจร ขนติธโร
๘	สอบกลางภาค	๓		
๙	บทที่ ๓ อาการบรรลุมรรคผลและคุณธรรมของพระอริยบุคคล ๑. การเข้าสู่มรรค ๓ ทาง ๒. ประเภทของพระอริยบุคคล ๓. ประเภทแห่งพระมหาชีนาสพเจ้า		บรรยาย อภิปราย ศึกษาฝึกปฏิบัติวิปัสสนา กรรมฐานโดยการเดิน จงกรม ๖ ระยะ นั่งกำหนด ๖ ระยะ ส่งและสอบ อารมณ์	พระเดชขจร ขนติธโร
๑๐	บทที่ ๓ อาการบรรลุมรรคผลและคุณธรรมของพระอริยบุคคล (ต่อ) ๑. การเข้าสู่มรรค ๓ ทาง ๒. ประเภทของพระอริยบุคคล ๓. ประเภทแห่งพระมหาชีนาสพเจ้า		บรรยาย อภิปราย ศึกษาฝึกปฏิบัติวิปัสสนา กรรมฐานโดยการเดิน จงกรม ๖ ระยะ นั่งกำหนด ๖ ระยะ ส่งและสอบ อารมณ์	พระเดชขจร ขนติธโร
๑๑	บทที่ ๓ อาการบรรลุมรรคผลและคุณธรรมของพระอริยบุคคล (ต่อ) ๑. การเข้าสู่มรรค ๓ ทาง ๒. ประเภทของพระอริยบุคคล		บรรยาย อภิปราย ศึกษาฝึกปฏิบัติวิปัสสนา กรรมฐานโดยการเดิน จงกรม ๖ ระยะ นั่งกำหนด	พระเดชขจร ขนติธโร

สัปดาห์ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	จำนวน ชั่วโมง	กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน สื่อที่ใช้ (ถ้ามี)	ผู้สอน
	๓. ประเภทแห่งพระมหาชีนาสพเจ้า		๖ ระยะเวลา ส่งและสอบ อารมณ์	
๑๒	บทที่ ๓ อากาการบรรลุรรคผลและ คุณธรรมของพระอริยบุคคล (ต่อ) ๑. การเข้าสู่รรค ๓ ทาง		บรรยาย อภิปราย ศึกษา ฝึกปฏิบัติวิปัสสนา กรรมฐานโดยการเดิน จงกรม ๖ ระยะเวลา นั่งกำหนด ๖ ระยะเวลา ส่งและสอบ อารมณ์	พระเดชขจร ขนติธโร
๑๓	บทที่ ๓ อากาการบรรลุรรคผลและ คุณธรรมของพระอริยบุคคล (ต่อ) ๒. ประเภทของพระอริยบุคคล		บรรยาย อภิปราย ศึกษา ฝึกปฏิบัติวิปัสสนา กรรมฐานโดยการเดิน จงกรม ๖ ระยะเวลา นั่งกำหนด ๖ ระยะเวลา ส่งและสอบ อารมณ์	พระเดชขจร ขนติธโร
๑๔	บทที่ ๓ อากาการบรรลุรรคผลและ คุณธรรมของพระอริยบุคคล (ต่อ) ๓. ประเภทแห่งพระมหาชีนาสพเจ้า	๓	บรรยาย อภิปราย ศึกษา ฝึกปฏิบัติวิปัสสนา กรรมฐานโดยการเดิน จงกรม ๖ ระยะเวลา นั่งกำหนด ๖ ระยะเวลา ส่งและสอบ อารมณ์	พระเดชขจร ขนติธโร
๑๕	วิเคราะห์ สรุป และทบทวน		บรรยาย อภิปราย ศึกษา ฝึกปฏิบัติวิปัสสนา กรรมฐานโดยการเดิน จงกรม ๖ ระยะเวลา นั่งกำหนด ๖ ระยะเวลา ส่งและสอบ อารมณ์	พระเดชขจร ขนติธโร
๑๖	สอบปลายภาค	๓		

๒. แผนการประเมินผลการเรียนรู้

ที่	วิธีการประเมิน	วิธีการประเมิน	สัปดาห์ที่ประเมิน	สัดส่วนของ การประเมินผล
๑	ด้านคุณธรรม จริยธรรม ข้อ ๑, ๔	การสังเกตพฤติกรรมการทำ รายงานกลุ่ม	ตลอดภาคการศึกษา	๕%
๒	ด้านความรู้ ข้อ ๑, ๒	สอบกลางภาค สอบปลายภาค	๘ ๑๖	๕๕%

๓	ด้านทักษะทางปัญญา ข้อ ๑, ๒	การสอบอัตรณ์ การเข้าชั้นเรียน การมีส่วนร่วม อภิปรายเสนอความคิดเห็น ในชั้นเรียน	ตลอดภาคการศึกษา	๒๐%
๔	ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ ข้อ ๓, ๔	การสังเกตพฤติกรรมการทำงาน รายงานกลุ่มและการส่ง รายงาน	ตลอดภาคการศึกษา	๑๐%
๕	ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การ สื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ข้อ ๑	การนำเสนอรายงานหน้าชั้น เรียน	๑๕	๑๐%
รวม				๑๐๐%

หมวดที่ ๖ ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

๑. เอกสารและตำราหลัก

การศาสนา, กรม. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง. เล่มที่ ๑๐, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๒๑.

_____ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง. เล่มที่ ๑๒, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๒๑.

_____ ประมวลการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศาสนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๒๔.

ภัททันตะ อสภเถระ, พระ. วิปัสสนาที่ปณีฎีกา. กรุงเทพฯ : ไทศาลวิทยา, ๒๕๑๘.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๐๐. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____ พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

_____ อรรถกถาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

ธรรมธีรราชมหาวิทยาลัย (ไซตค ญาณสิทธิ), พระ. หลักปฏิบัติ สมณะ-วิปัสสนากรรมฐาน, กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พริ้นติ้งกรุ๊ป, ๒๕๓๒.

ธรรมธีรราชมหาวิทยาลัย (ไซตค ญาณสิทธิ), พระ. อุดมวิชา. กรุงเทพฯ : การพิมพ์พระนคร., ๒๕๓๑.

_____ วิปัสสนากรรมฐานภาคสอง. กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พริ้นติ้งกรุ๊ป, ๒๕๓๒.

ชนิด อยู่โพธิ์. สติปัญญาสำหรับทุกคน, กรุงเทพฯ : ศิวพรการพิมพ์, ๒๕๑๘.

พุทธทาสภิกขุ. อานาปานสติภาวนา. กรุงเทพฯ : การพิมพ์พระนคร, ๒๕๓๕.

ประวัติและผลงานพุทธทาสภิกขุ, กรุงเทพฯ : ธรรมสภา, ๒๕๓๘.

ราชวรมณี (ประยุทธ์ ปยุตโต), พระ. พุทธธรรม. กรุงเทพฯ : โอ เอส พริ้นติ้งเฮาส์ , ๒๕๒๕.

_____ พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

ราชวรมณี (ประยุทธ์ ปยุตโต), พระ. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พิมพ์ครั้งที่ ๘, กรุงเทพฯ :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.
 เทพเวที (ประยูรต์ ปยุตโต), พระ. **ปฏิบัติธรรมให้ถูกทาง**. กรุงเทพฯ : สหธรรมมิก , ๒๕๓๒.
 ศรีวิสุทธิกวี, พระ. **การบริหารจิต**, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามงกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๒๙.
 สมภาร สมภาโร, พระ. **ธรรมะภาคปฏิบัติ** , กรุงเทพฯ : สหธรรมมิก, ๒๕๔๗.
 อินทวังสะเถระ, พระ. **ปุจฉาวิสัชนา มหาสติปัฏฐานสูตร**, กรุงเทพฯ : บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี จำกัด,

หมวดที่ ๗ การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา

<p>๑. กลยุทธ์การประเมินประสิทธิผลของรายวิชาโดยนักศึกษา การประเมินประสิทธิผลในรายวิชานี้ ที่จัดทำโดยนักศึกษา ได้จัดกิจกรรมในการนำแนวคิดและความเห็นจากนักศึกษาได้ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - การสนทนากลุ่มระหว่างผู้สอนและผู้เรียน - การสังเกตการณ์จากพฤติกรรมของผู้เรียน - แบบประเมินผู้สอน และแบบประเมินรายวิชา
<p>๒. กลยุทธ์การประเมินการสอน ในการเก็บข้อมูลเพื่อประเมินการสอน ได้มีกลยุทธ์ ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - การสังเกตการณ์สอนของผู้ร่วมทีมการสอน - ผลการสอบ - การทวนสอบผลประเมินการเรียนรู้
<p>๓. การปรับปรุงการสอน หลังจากผลการประเมินการสอนในข้อ ๒ จึงมีการปรับปรุงการสอน โดยการจัดกิจกรรมในการระดมสมอง และหาข้อมูลเพิ่มเติมในการปรับปรุงการสอน ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - สัมมนาการจัดการเรียนการสอน
<p>๔. การทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาในรายวิชา ในระหว่างกระบวนการสอนรายวิชา มีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์ในรายหัวข้อ ตามที่คาดหวังจากการเรียนรู้ในวิชา ได้จาก การสอบถามนักศึกษา หรือการสุ่มตรวจผลงานของนักศึกษา รวมถึงพิจารณาจากผลการทดสอบย่อย และหลังการออกผลการเรียนรายวิชา มีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์โดยรวมในวิชาได้ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - การทวนสอบการให้คะแนนจากการสุ่มตรวจผลงานของนักศึกษาโดยอาจารย์อื่น หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ไม่ใช่อาจารย์ประจำหลักสูตร - มีการตั้งคณะกรรมการในสาขาวิชา ตรวจสอบผลการประเมินการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยตรวจสอบข้อสอบ รายงาน วิธีการให้คะแนนสอบ และการให้คะแนนพฤติกรรม
<p>๕. การดำเนินการทบทวนและการวางแผนปรับปรุงประสิทธิผลของรายวิชา จากผลการประเมิน และทวนสอบผลสัมฤทธิ์ประสิทธิผลรายวิชา ได้มีการวางแผนการปรับปรุงการสอน และรายละเอียดวิชา เพื่อให้เกิดคุณภาพมากขึ้น ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปรับปรุงรายวิชาทุก ๓ ปีหรือตามข้อเสนอแนะและผลการทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ตามข้อ ๔ - เปลี่ยนหรือสลับอาจารย์ผู้สอน เพื่อให้นักศึกษามีมุมมองในเรื่องการประยุกต์ความรู้นี้กับปัญหาที่มาจากงานวิจัยของอาจารย์หรือแนวคิดใหม่ๆ

(พระเดชขจร ฆนติธโร)

อาจารย์ประจำวิชา

...../...../.....

(ดร.คิต วรณดี)

อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร

...../...../.....

(พระครูปัญญารธรรมานุกิจ)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์หนองคาย

...../...../.....